

6. Мельник О. М. Економічний зміст фінансових ресурсів підприємства / О.М. Мельник // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 2 (52). – С. 350–354.

7. Стыров М. М. Финансовые ресурсы промышленных предприятий: теория, анализ, управление / М. М. Стыров. – Сыктывкар, 2012. – 1654 с.

8. Кошкарбаев К. У. Финансовые ресурсы корпорации: теория, практика и менеджмент / К. У. Кошкарбаев. – Алматы : LEM, 2004. – 182 с.

Настрадин Влада Вікторівна, магістрант, кафедра фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-66, e-mail: nastradinvlada@gmail.com.

Настрада Влада Викторовна, магістрант, кафедра фінансов, анализа и страхования, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-66, e-mail: nastradinvlada@gmail.com.

Nastradin Vlada, magistr, Department of Finance, Credit and Insurance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-66; e-mail: nastradinvlada@gmail.com.

УДК 658.152

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ В ПІДВИЩЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Н.С. Марченко, Ю.В. Коляда

Науковий керівник – канд. екон. наук, проф. **О.П. Близнюк**

Досліджено теоретичні та методичні аспекти управління структурою капіталу, що дозволяють максимізувати фінансову рентабельність і ринкову вартість підприємства. Розглянуто та систематизовано наукові підходи до формування оптимальної структури капіталу з метою підвищення фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства, мінімізації фінансового ризику та середньозваженої вартості вкладених у бізнес фінансових ресурсів. Обґрунтовано вплив частки власних і позикових коштів у структурі капіталу на коефіцієнт та ефект фінансового левериджу і рівень фінансової незалежності підприємства.

Ключові слова: структура капіталу, оптимізація, фінансова стійкість, інвестиційна привабливість.

© Марченко Н.С., Коляда Ю.В., 2017

ОПТИМИЗАЦИЯ СТРУКТУРЫ КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ И ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Н.С. Марченко, Ю.В. Коляда

Научный руководитель – канд. экон. наук, проф. **О.П. Близняк**

Исследованы теоретические и методические аспекты управления структурой капитала, позволяющие максимизировать финансовую рентабельность и рыночную стоимость предприятия. Рассмотрены и систематизированы научные подходы к формированию оптимальной структуры капитала с целью повышения финансовой устойчивости и инвестиционной привлекательности предприятия, минимизации финансового риска и средневзвешенной стоимости вложенных в бизнес финансовых ресурсов. Обосновано влияние доли собственных и заемных средств в структуре капитала на коэффициент и эффект финансового левериджа и уровень финансовой независимости предприятия.

Ключевые слова: структура капитала, оптимизация, финансовая устойчивость, инвестиционная привлекательность.

OPTIMIZATION OF STRUCTURE OF THE CAPITAL IN INCREASE OF FINANCIAL STABILITY AND INVESTMENT APPEAL OF THE ENTERPRISE

N. Marchenko, J. Koljada

Scientific supervisor – PhD in Economics, Professor **O. Blyznyuk**

Theoretical and methodical aspects of management are investigated by structure of the capital which allow to maximise financial profitability and market cost of the enterprise.

Scientific approaches to formation of optimum structure of the capital for the purpose of increase of financial stability and investment appeal of the enterprise, minimisation of financial risk and the average cost of the financial resources enclosed in business are considered and systematised.

It is found out, that scientific theories of formation of optimum structure of the capital are investigated in interrelation with theories of market cost and the average cost of financial resources of the enterprises. Minimisation of the average cost of the invested capital promotes maximisation of market cost of the enterprise and simultaneously influences increase of financial stability and investment appeal of the subject of managing.

It is revealed, that the concept of the price of the capital represents one of key in the theory of management of structure of the capital of the enterprise. Capital cost is used as a measuring instrument of profitableness of current activity of the enterprise, base criterion of efficiency of financial investments, measurements of level of a market price of the enterprise.

Having possibility to involve financial resources from different sources, the enterprises try to optimise capital structure so that to reduce its average price which is an average payment of the company for all sources of financing and defines necessary rate of return of financial and economic activity of the enterprise as a whole.

Influence of a share of own and extra means in capital structure on factor and effect financial leverage and level of financial independence of the enterprise is proved.

The conclusion is drawn, that the optimum structure of the capital considers such parity between own and extra capital which provides an optimum combination of risk and profitableness for the enterprise, maximises its market cost, promotes high level of solvency and financial stability of the enterprise that influences investment appeal of the subject of business as a whole.

Keywords: *capital structure, optimisation, financial stability, investment appeal.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання оптимізації структури капіталу підприємств із метою мінімізації його середньозваженої вартості, максимізації рентабельності активів і власного капіталу, підвищення ринкової вартості підприємств та ефективності їх фінансово-господарської діяльності залишаються актуальними й вимагають подальшого дослідження.

Концепція ціни капіталу є однією з ключових у теорії капіталу та механізмі управління структурою капіталу підприємства. Вартість капіталу використовується як вимірник дохідності поточної діяльності підприємства, базовий критерій ефективності фінансових інвестицій, вимірювання рівня ринкової ціни підприємства. Маючи можливість залучати фінансові ресурси з різних джерел, підприємства намагаються оптимізувати структуру капіталу таким чином, щоб зменшити його середньозважену ціну, яка є середньою платою компанії за всі джерела фінансування та визначає необхідну норму прибутку фінансово-господарської діяльності підприємства загалом.

Необхідно зазначити, що фінансова стійкість та інвестиційна привабливість підприємства залежить від його фінансового потенціалу, який визначається обсягом і структурою власних, позичених та залучених фінансових ресурсів. Підвищення рівня фінансової стійкості та інвестиційної привабливості залежить від раціональності управління фінансовим потенціалом підприємства, наявності достатнього обсягу власних коштів і формування оптимальної структури капіталу, що можливе лише за умови рентабельної роботи суб'єкта підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні аспекти оптимізації структури капіталу підприємств із метою мінімізації його вартості, максимізації рентабельності та

ринкової вартості корпорацій досліджували у своїх працях такі зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти: Ф. Модільяні, М. Міллер, С. Майєрс, Н. Майлуф, Ю. Брігхем, Л. Гапенський, Р. Брейлі, Г. Марковиць, У. Шарп, Дж. Тобін, С. Росс, І.А. Бланк, М.В. Грідчина, В.В. Бочгаров, В.В. Ковальов, Є.С. Стоянова та ін.

Метою статті є дослідження теоретичних і методичних підходів до оптимізації структури капіталу підприємств на основі низки ключових критеріїв: мінімізації середньозваженої вартості власних і позикових фінансових ресурсів, зниження рівня фінансового ризику вертикальної та горизонтальної структури активів і капіталу, максимізації рентабельності активів і власного капіталу, підвищення ефективності використання інвестованого в бізнес капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під структурою капіталу підприємства мають на увазі співвідношення між власним і позиковим капіталом. Власний і позиковий капітал мають певну відмінність, яка впливає з різних рівнів їх дохідності та ризику для власників цього капіталу. Оцінка та порівняння вартості різних елементів капіталу дають можливість сформуванню його оптимальну структуру.

Різні теорії щодо формування структури капіталу підприємств розроблялися одночасно з теоріями ринкової вартості та середньозваженої вартості капіталу підприємств. Цей зв'язок базується на таких залежностях: мінімізація середньозваженої вартості капіталу сприяє максимальній ринковій вартості підприємства та одночасно оптимізації структури капіталу (рис.).

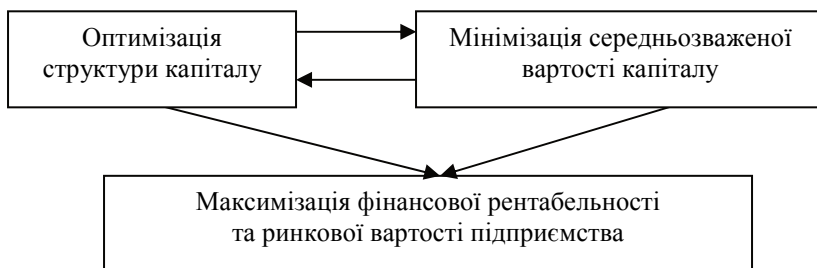

Рис. Взаємозв'язок цілей оптимізації структури капіталу підприємства

Підприємства намагаються оптимізувати структуру капіталу таким чином, щоб зменшити середньозважену ціну капіталу WACC (Weighted Average Cost of Capital), яка означає середню платню (y %) за всі джерела фінансування та визначає необхідну норму прибутку їх фінансово-господарської діяльності.

Управління структурою капіталу представлене в економічній літературі різними теоріями та точками зору.

Суть традиційного підходу полягає в тому, що вартість капіталу підприємства залежить від його структури. Визначається оптимальна структура капіталу, що мінімізує значення його середньозваженої вартості й одночасно максимізує фінансову рентабельність і ринкову вартість підприємства.

Нобелівські лауреати Ф. Модільяні та М. Міллер у 1958 р. уточнили та модифікували традиційний підхід. Вони розглядали вплив структури капіталу на ринкову вартість підприємства за умови відсутності податків, а також з урахуванням податків і їх впливу на прибуток. В основу своєї теорії (що в економічній літературі називається теорія «ММ») вони поклали твердження, що структура капіталу корпорації не впливає на її вартість. На їхню думку, ринкова вартість корпорації визначається виключно її чистим грошовим потоком, який залежить від інвестицій. Виходячи з цього, ринкова вартість корпорації не залежить від структури капіталу, а визначається капіталізацією очікуваних грошових потоків з урахуванням ризику [1].

Другий підхід Модільяні–Міллера (1963 р.) з урахуванням сплати податків зводиться до того, що ринкова вартість підприємства, яке використовує фінансовий важіль, значно вища. Це пояснюється тим, що сплата відсотків за залучений капітал пов'язана з витратами, які передбачають податкові пільги. З урахуванням податкових пільг вартість залученого капіталу буде нижчою. І чим більша частка залученого капіталу в капіталі підприємства, тим середньозважена вартість капіталу буде нижчою. Отже, з урахуванням податку на прибуток фінансовий важіль впливатиме на зниження вартості капіталу підприємства та підвищення його ринкової ціни [2].

Теорія «ММ» стала відправним пунктом пошуку оптимальних рішень в управлінні структурою капіталу корпорацій, визначенні його ринкової вартості.

Суть компромісного підходу зводиться до того, що підприємство визначає структуру капіталу таким чином, щоб гранична вартість капіталу та граничний ефект від фінансового важеля були рівними.

Сигнальний підхід означає, що менеджери підприємств, будучи монополістами інформації про майбутні грошові потоки на підприємстві, через прийняття фінансових рішень немовби подають сигнали ринку про перспективи розвитку компанії. До таких сигнальних моделей належить модель С. Росса (1977 р.), яка передбачає, що менеджер має можливість прийняттям своїх фінансових рішень впливати на дії інвесторів і отримує винагороду за результатами своєї роботи як певну частку від ринкової вартості підприємства [3].

Сигнальна модель Майерса–Майлуфа (1984 р.) полягає в тому, що менеджер приймає рішення, виходячи з інтересів акціонерів. Модель свідчить, що коли інвестори на фінансовому ринку мають недостовірну інформацію про вартість компанії, тоді фінансування деяких інвестиційних проектів за допомогою емісії акцій буде не вигідним для акціонерів цього товариства. Модель пояснює, чому оголошення про додаткову емісію акцій призводить до зниження ціни акцій на фондовому ринку [4].

Існують також інші моделі: модель Міллера і Рока (1985 р.), модель Рока (1986 р.), модель Уелша (1989 р.) [8].

Незалежно від засадничих положень різних теорій структури капіталу, кожне підприємство в практичній фінансовій діяльності прагне досягти оптимального співвідношення між джерелами фінансування, оскільки структура капіталу впливає на його ціну. Можна зробити висновок, що оптимальною структурою капіталу вважається таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке забезпечує оптимальне поєднання ризику та дохідності для підприємства, максимізує його ринкову вартість, сприяє високому рівню платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Для визначення оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства важливе значення мають два основні показники: коефіцієнт фінансової незалежності, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, авансованого в діяльність, та коефіцієнт фінансового левериджу, який характеризує залежність підприємства від позикового капіталу та визначається відношенням суми позикового капіталу до власного. Коефіцієнт фінансового левериджу ще називають коефіцієнтом фінансового ризику або плечем фінансового важеля.

Фінансовий леверидж (важіль) – показник, пов'язаний з управлінням структурою капіталу підприємства, визначенням обсягів позикового капіталу. Підвищення рентабельності власного капіталу за рахунок залучення позикового називається ефектом фінансового левериджу (ЕФЛ).

Для того, щоб кількісно визначити, на скільки відсотків підвищиться рентабельність власного капіталу підприємства за рахунок залучення позикового, використовують модель ефекту фінансового левериджу за такою формулою [7–8]:

$$\Delta \hat{O} \hat{E} = (1 - \tilde{N} \hat{\delta} \hat{i} \hat{\delta}) \times (\hat{D}_A - r) \times \frac{\hat{i} \hat{E}}{\hat{A} \hat{E}}, \quad (1)$$

де $CmПnp$ – ставка податку на прибуток;
 P_A – валова рентабельність активів, %;

r – середній розмір відсоткової ставки за користування позиковим капіталом, %;

$\frac{ПК}{ВК}$ – плече фінансового важеля (позиковий капітал/власний капітал).

Позитивний ефект фінансового важеля виникає тоді, коли $(1 - \text{Сдйїд}) \times (\text{Д}_A - r) \geq 0$. У цьому разі різниця між економічною рентабельністю активів і ставкою відсотків за кредит указує на доцільність збільшення плеча фінансового важеля, тобто частки позикового капіталу, оскільки це приводить до підвищення рентабельності власного капіталу.

Якщо $(1 - \text{Сдйїд}) \times (\text{Д}_A - r) \leq 0$, то створюється від'ємний ефект фінансового важеля, у результаті чого відбувається «проїдання» власного капіталу, що може стати причиною банкрутства підприємства.

Плече фінансового важеля (ПК/ВК) визначає фінансовий ризик, пов'язаний зі структурою капіталу. Отже, за недостатньо високої рентабельності капіталу компанія, що має більшу частку позикового капіталу, швидше втрачає платоспроможність, оскільки виникає від'ємний ефект фінансового левериджу.

Таким чином, якщо диференціал фінансового левериджу буде мати позитивне значення, то будь-яке збільшення коефіцієнта фінансового левериджу буде приводити до зростання його ефекту, тобто зростання рентабельності власного капіталу.

Слід відзначити, що механізм формування оптимальної структури капіталу, підвищення рентабельності власного капіталу внаслідок ефекту фінансового левериджу визначаються для кожного підприємства індивідуально, з урахуванням низки об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Залучення певного джерела фінансування для підприємства пов'язане з певними витратами. Загальну суму коштів, яку необхідно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, називають ціною капіталу; її величина, або вартість капіталу, певною мірою визначається наявними в підприємства можливостями вибору джерел фінансування. У широкому розумінні вартість капіталу являє собою розмір фінансової відповідальності, яку бере на себе підприємство за умови використання у своїй діяльності власного та позикового капіталу. У такій інтерпретації поняття «ціна (вартість) капіталу» подібне за економічним змістом поняттю «рентабельність капіталу», тому є одним з основних у теорії капіталу.

Оцінювання вартості капіталу підприємства дуже корисне для порівняльного аналізу ефективності авансування коштів у його

діяльність, а також для здійснення його власної інвестиційної політики. Таке оцінювання поступово здійснюється в кілька етапів: 1) оцінювання вартості власного капіталу; 2) оцінювання вартості позикового капіталу; 3) оцінювання середньозваженої ціни капіталу.

Проблема визначення вартості власного капіталу підприємств є складною. Невипадково в економічній літературі, що досліджує це питання, розглядаються різні підходи до визначення ціни власного капіталу. Серед них можна виділити такі: на основі дивідендів; на основі доходів; на основі визначення ціни капітальних активів (МОКА, або CAPM, – від англ. Capital Asset Pricing Model) [5–6].

Перший підхід полягає в тому, що вартість власного капіталу визначається поточною вартістю дивідендів, які акціонери отримують або очікують отримати від підприємства. Такий підхід має також і суттєвий недолік, пов'язаний із тим, що в разі його використання не враховується капіталізована частина прибутку, тобто частина чистого прибутку, що залишається на підприємстві (реінвестується).

Другий підхід – дохідний, який передбачає включення в розрахунок ціни власного капіталу повного розміру прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Варіантом спрощеного розрахунку ціни власного капіталу в межах цього підходу є визначення рентабельності власного капіталу підприємства.

Третій підхід передбачає встановлення нормальної ринкової дохідності акцій, скоригованої залежно від ступеня ризику. Для використання цього підходу необхідна інформація про оцінювання рівня дохідності вільних від ризику цінних паперів, оцінювання рівня дохідності цінних паперів, середніх за ступенем ризику, характеристику величини ризику.

У наукових працях нобелівських лауреатів Г. Марковиця, У. Шарпа, Дж. Тобіна (1952 р., 1964 р., 1981 р.) набули розвитку «портфельна теорія» та «модель оцінки вартості капітальних активів» (МОКА (від англ. CAPM)), у яких досліджувалося співвідношення між дохідністю та ризиком для кожного активу в умовах рівноважного ринку. Ступінь ризику визначався як амплітуда коливань доходів за різними цінними паперами [5–6].

У 1976 р. американський економіст С. Росс запропонував теорію арбітражного ціноутворення – АРТ (The Arbitrage Pricing Theory) – як альтернативну версію моделі оцінки капітальних активів МОКА (CAPM) [3].

На противагу моделі CAPM, у якій розглядається один вид систематичного ризику (ринковий ризик), теорія АРТ визначає декілька джерел систематичного ризику в економіці, які неможливо усунути диверсифікацією (розмір інфляції, обсяг виробництва, відсоткові ставки, зміна цін на енергоносії та ін.).

Залучення позикового капіталу для підприємства – один зі способів розширення його діяльності. При цьому окремі види позикових коштів для підприємства мають різну вартість. Проте, незважаючи на велику кількість видів заборгованості, загальним підходом до визначення вартості позикового капіталу може бути такий: ціна позикового капіталу визначається відношенням витрат, пов'язаних із залученням фінансових ресурсів, до величини капіталу, що залучається.

Визначивши вартість окремих джерел фінансування – власного та позикового, розраховують середню вартість капіталу, яка може бути визначена як середньозважена величина вартості всіх категорій капіталу. Ураховуючи, що ступінь участі різних вкладників капіталу у фінансуванні діяльності є нерівноцінним, вартість окремих видів фінансування зважується, виходячи з частки цього певного джерела в загальному обсязі фінансування. Середньозважену вартість капіталу (СЗВК, або WACC) визначають за такою формулою [7–8]:

$$СЗВК = \sum_{i=1}^n B_i \times \mathcal{U}_i, \quad (2)$$

де $СЗВК$ – середньозважена вартість капіталу, %;

B_i – вартість конкретного (i -го) джерела фінансування капіталу, %;

\mathcal{U}_i – частка конкретного (i -го) джерела фінансування в загальній сумі капіталу, %;

n – кількість джерел коштів.

Середньозважена ціна капіталу може бути використана в інвестиційному аналізі як дисконтна ставка для дисконтування грошових потоків під час обчислення чистої теперішньої вартості проекту, для порівняння із внутрішньою ставкою рентабельності проектів.

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації фінансових ризиків полягає також у виборі джерел фінансування різних частин активів підприємства. При цьому існують три підходи до фінансування різних груп активів підприємства (агресивний, помірний, консервативний).

Висновки. Підсумовуючи основні аспекти формування структури капіталу підприємств, можна зробити такі висновки. Головною умовою формування фінансових ресурсів підприємств за рахунок позикових коштів є залучення капіталу за найменшою вартістю та мінімально допустимим ризиком із метою досягнення максимального прибутку. Основа цього процесу – оптимізація структури капіталу, яку проводять за багатьма критеріями для

забезпечення фінансової рівноваги підприємства за високої рентабельності капіталу.

Серед критеріїв формування оптимальної структури капіталу підприємства можна виділити такі:

- урахування вартості різних частин капіталу (власного, позикового), що впливають на норму валового та чистого прибутку підприємства;

- використання ефекту фінансового левериджу, тобто ефективності залучення позикового капіталу з погляду його впливу на рентабельність власного капіталу через податкову економію та перевищення валової рентабельності активів над сплатою відсотків за позиковий капітал;

- оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації вартості власного капіталу, вартості позикового капіталу та середньозваженої вартості загального капіталу;

- досягнення оптимального (мінімального) рівня фінансового ризику;

- використання основних правил фінансування: «вертикального, яке вимагає, щоб співвідношення між основним та оборотним капіталом підприємства було б приблизно 1:1, між власним та позиковим капіталом теж 1:1; «горизонтальне правило» потребує, щоб основний капітал підприємства фінансувався за рахунок його власного капіталу, а оборотний – за рахунок позикового капіталу;

- забезпечення запасу фінансової міцності підприємства;

- дотримання певного рівня ліквідності, плато- і кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності підприємства тощо.

Список джерел інформації

1. Modigliani F. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment / F. Modigliani, M. H. Miller // Amer. Econ. Rev. – 1958. – June. – P. 261–297.

2. Modigliani F. Taxes and the Cost of Capital: A Correction / F. Modigliani, M. H. Miller // Ibid. – 1963. – June. – P. 433–443.

3. Росс С. Основы корпоративных финансов : [пер. с англ.] / С. Росс. – М. : Лаборатория Базовых Знаний, 2000. – 720 с.

4. Myers S. C. Corporate Financing and Investment Decisions When Firms Have Information that Investors Do not Have / S. C. Myers, N. S. Majluf // Journal of Financial Economics. – 1984. – Vol. 13. – P. 187–221.

5. Markowitz H. Portfolio Selection / H. Markowitz // Journal of Finance. – 1952. – 7 March.

6. Sharpe W. Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium Under Conditions of Risk / W. Sharpe // Journal of Finance. – 1964. – 19 September.

7. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Эльга : Ника-Центр, 2007. – 528 с.

8. Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.

Марченко Наталія Сергіївна, магістрант, кафедра фінансів, аналізу та страхування, обліково-фінансовий факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-07, 0661304719.

Марченко Наталия Сергеевна, магистрант, кафедра финансов, анализа и страхования, учетно-финансовый факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-07, 0661304719.

Marchenko Natalia, the master of the Department of Finance, Analysis and Insurance, Registration-Financial Faculty, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-07, 0661304719.

Коляда Юлія Василівна, магістрант, кафедра фінансів, аналізу та страхування, обліково-фінансовий факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-07, 0952514735.

Коляда Юлия Васильевна, магистрант, кафедра финансов, анализа и страхования, учетно-финансовый факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-07, 0952514735.

Koljada Julia, the master of the Department of Finance, Analysis and Insurance, Registration-Financial Faculty, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-07, 0952514735.

УДК 368.07:330.3 (477)

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В.В. Старцева

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **І.А. Бігдан**

Досліджено основні проблеми розвитку страхового ринку України. Проаналізовано основні показники розвитку страхового ринку у 2015–2017 роках. Визначено тенденції функціонування ринку страхування та

© Старцева В.В., 2017